

izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino
vred in v Mariboru z
pošiljanjem na dom
za celo leto K 5.—
za pol leta „ 2.60
za četrť leta „ 1.30

Naročnina se pošilja
upravnštvu v tiskarni
sv. Cirila, koroške
ulice št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tis-
kovnega društva do-
bivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Pozamezni listi dobé
se v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 7 d h.

Hokopial se ne vra-
tajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice,
če se natise enkrat,
po 12 h, dvakrat 18 h,
trikrat 24 h.

Štev. 18.

V Mariboru, dne 4. majnika 1899.

Tečaj XXXIII.

Zakaj in kako se nam je treba zadružiti?

Mnogi še zmirom mislijo: «Res, nižjim slojem gre slabo; toda pridno delati in štedljivo živeti morajo, pa bode šlo». Res, nekateri premalo skrbé, nekateri preveč zapravljajo; zato se je tudi že mej delavce precej razširilo zelo priporočno treznostno gibanje. Vendar sploh to ni resnično; kdor tako govori, kaže, da sedanje družabne uredbe — boljše bi rekli: iznoredbe — nič ne pozna. Ljud v obče ni kriv, da ubožava in hira. Gnilo je vse dandanašnje družabno gospodarstvanje; ne stoji nič več na stališči krščanskem, ampak na svobodnjaskem (liberalnem), ki izpodjeda vsak zdrav razvoj. Vzdrževati ga more samo še sila. Če bi se razglodavalo še kaj časa dalje to razmerje kakor doslej, prišlo bi vsekako do groznega nedopreglednega poloma. Še celo svobodnjaki (liberalci) to priznavajo, samo da iščejo vzrokov in zdravil tam, kjer jih ni. Če hočemo resno urediti sedanje zméte, če se hočemo kedaj dotruditi do pametnega socialnega ustroja, treba je nam razumeti dobro, kák je sedanjí položaj in kaj ga je zakrivilo. Kak je tedaj denašnji položaj nižjakov? Začnimo z delavci v ožjem pomenu, držé se zlasti tvorničanov (delavcev v fabriki).

1. Kako siromáši delavstvo.

1. Jako mnogo jih je brez dela, torej tudi brez jéla. Zadnji ponedeljek sem, mimo tvornice gredé, zapazil celo četo čemerno ogledajočih ljudij; vprašani, česa čakajo, od-

govoré mi: dela iščemo. Ubožci! dva ali trije bi ga morda dobili, a toliko gotovo ne. Moralni bodo naprej s trebuhom za kruhom; čim dálj bodo hodili zaslužka iskajoč okrog, tem razmršenejši, tem slabovidnejši, a tudi tem srditejši in tem slabonravnejši bodo, kdor jih bode pa srečal, zamrmral bo sam v sebi: «potepuh!» in če bodo stradajoč zaprosili kruha, reklo se jim bode prav mnogokrat očitljivo: «zakaj pa ne delaš?» Res, da je vmes tudi mnogo delomrznih vlačugarjev, tem bolj pa boli taka ravnava tistega, ki bi delal rad, pa dela ne najde. Spominam se, kako se je na Dunaji, ko je bil sneg proti pomladi čez noč zapal, zbralo na stotine in stotine lačnih delavcev pred hišoj, kjer so se vsprejemali kidarji; hoteli so ne milostinje, ampak dela in ker ga néso mogli najti vsi, hrumeli so in razgrajali, da bi s siloj prirazsajali si služu in s tem kruha. Zaprli so jih. Bilo je prav za prav to še sreča zanje: vsaj so se dva ali trikrat kolikor toliko najéli. Svečana meseca je poročal «Arbeiterfreund», da je v Pragi brezposelnih: 560 zlatarskih, 530 ključalničarskih, 60 kolarskih, 460 mizarskih, 800 krojaških, 800 rokovičarskih, 500 pekarskih itd. strokóvnikov (profesijonistov). Vseh delavcev brezdelnih samo v Pragi je menda kakih 20 do 25 tisoč! Benel piše, da so izprašali l. 1894. v Hamburgu 53.756 delavcev, če in koliko časa so imeli v prejšnjem letu dela. Dozvedeli so, da je bilo 18.422 siromakov vsega skupaj celih 191.013 tednov brez zaslužka. In izmej njih je bila velika večina oženjenih: koliko móž, koliko žen, koliko nedolžnih otrok je

kruto stradalo! Ker hočem opisovati bolj na kratko, ne bom našteval nadalje te širóščine. Je je vsepovsod mnogo, predovolj. Zdi se ti to morebiti čudno, zlasti ker ti morda sam potrebuješ hlapca ali koscev ali mlatičev itd., pa jih ne moreš najti. Pojasnim ti vse to kesneje. Za sedaj naj zinem samo to, da je glavni krivec tem nezdravim razmeram celo naše družabno gospodarstvo; posebej pa naj omenjam

2) delo ženskih in otrok. Žensko je Bog ustvaril, da gospodinji in vzgaja svojo deco; otroku pa je dal naméno, da se telesno in duševno in duhovno prav razvije, da se potrebnega naučí, da se pripravi na poznejše delovanje. Človeška sebičnost je pa ta Božji red iznoredila, prevrgla: Ker so stroji mnogokatera dela olajšali, da jih je kosi opravljati tudi slabotnejša roka, opravljaj jih ženska, opravljaj nežna mladina, zakaj ta dela ceneje — brez ozira na to, da s tem zanemarija žena svoje dolžnosti, da se šibki dečki in deklice ne morejo ne dušno ne telesno razviti — že so celi okraj, v katerih ni niti jednega mladiča več, ki bi bil sposoben za vojaka! — brez ozira na to, da se s tem delohotnim možakom jemlje kruh izpred ust! Vrh tega se znižuje s tem tudi njih moškemu delu cena in plačilo. Koliko ženskih in otrok dela v tvornicah? Poročilo francoskega delavskega sveta za l. 1897 se glasi: Šteli in razbirali smo 2.591.288 delavcev, ki delajo v 290.305 podjetjih; izmej teh je 223.285 dečkov in 210.182 deklic pod osemnajstimi leti, 600.408 pa sicer še nedoletnih ženskih, a samo 1.557.313 moških, ki imajo že 18 let

Listek.

Jeruzalemsko romanje.

(Piše prof. J. Zidanšek.)

12. Mesto Jafa; Templarji; brat Krescenc; na železnici; prihod v Jeruzalem; nagovor pri sv. grobu.

Jafa je zelo staro trgovinsko pomorsko mesto, sezidano na strmém skalnatem bregu; pravi se, da ga je postavil Noetov sin Jafet in da si je Noe tukaj naredil tisto veliko barko, v koji se je rešilo pri vesoljnem potopu od celega človeštva samo 8 ljudi; prebivalcev šteje dandanes 12.000, največ Turkov, več tisoč judov in nekaj sto kristjanov. Posebnih znamenitostij ni najti v mestu; tam kjer je prebival Peter pri Simonu strojarju, stoji mala turška mošeja; največe poslopje je menda samostan o. frančiškanov in pridružena cerkev sv. Petra, ktero smo romarji obiskali in na njenem pragu prvokrat poljubili sv. deželo. Okoli mesta na vzhodni strani so lepi vrti, v kojih rastejo slavnoznané jafske oranže in limone; kupil sem si za nekaj vinarjev 3 debele in dobre pomaranče; glavni pomen Jafe pa je ta, da tu sem prihajajo jeruzalemski romarji iz celega sveta, kjer ni na morskem

bregu nobenega drugega tako primernege mesta, odkoder bi se po najbližjem potu lahko prišlo v Jeruzalem.

Mudili smo se v Jafi le nekaj ur, ker srce nas je gnalo naprej in tudi kréma, v kateri smo obedovali, spominjala nas je na naš cilj, ker imela je napis: «Hotel Jeruzalem»; pri mizi so nam stregli neki posebni ljudje, ki se imenujejo «Templarji» ali pa tudi «Hofmanci», po svojem ustanovitelju Hofmanu; ker sem pozneje še štirikrat (v Jerihi, Kajfi, Nazaretu in Tabariji) pri takih ljudeh stanoval, zato hočem povedati od kod in kaj da so. Doma so bili na Virtemberskem v Nemčiji in vere luteranske; ker jim pa ta vera v marsičem ni več ugajala, hoteli so se ločiti od starih Protestantov; tem so na pr. očitali, da ne delajo prav, če male otroke krščujejo, ker to ni nikjer zapovedano v sv. pismu, pač pa se bere to-le: «Kdor veruje in se da krstiti, bo zveličan»; zato bi se naj s krstom tako dolgo počakalo, da človek malo odraste in že sam more kaj verovati. To očitanje je bilo nekako opravičeno, ker Luteranci zajemajo svoje verske resnice samo iz sv. pisma in v tem pa res nikjer ne beremo, da bi bili že v apostolskem času krščevali male otroke; mi katoličani seveda vemo, kako se nam je v tem oziru obnašati, ker mi zajemamo Kristusovo vero iz dveh virov:

iz sv. pisma in iz ustnega izročila. Luteranci so svojim rojakom hudo zamerili to novotarijo in jih začeli sovražiti in preganjati; spravili so jih sčasoma celo iz domače dežele in prognanci naselili so se večinoma v sveti deželi kot poljedelci in obrtniki; kot delavci so marljivi in varčni, kot krčmarji zelo postrežljivi in gostoljubni in sploh vljudni in ljubeznjivi ljudje; posebno ljubijo v svojih stanovanjih snažnost, ki se pogosto pogreša po naših slovenskih hišah in hramih. Enkrat pogovarjal sem se z njimi tudi o verskih rečeh; njihovo glavno pravilo je, da naj si vsak človek v svojem srcu napravi in nosi tempelj Božji in od tega imajo tudi svoje ime «Templarji»; verskih resnic imajo le malo in tudi sv. zakramentov ne vseh; so torej popolnoma krivoverci. Ko smo že nekaj časa prijazno kramljali in sem videl, da bi meni zaupali, jih vprašam na enkrat tako-le: «Kakor vidite, sem jaz katolišk duhovnik, Vi templarji pa pravite, da je Vaša vera prava; povejte mi torej odkritosrčno, ktere so naše zmote ali kateri nauki katoliške cerkve so po Vašem mnenju krivi?» — A spravil sem jih s tem v veliko zadrego, ker takega vprašanja niso pričakovali; hotel sem jim malo pomagati in opozoril sem jih na papeštvo, v ktero se vsi naši nasprotniki najbolj zaganjajo; pa škoda; ravno so mi bili začeli

— torej enajst stotisoč žensk in šibke mladine in samo dobrih petnajststotisoč kolikor toliko krepkih mladeničev in mož! Obrtno nadzorništvo v Nemčiji pa uradno objavlja za 1897. l.: Število otrok po tvornicah se je zopet pomnožilo; dela jih 6151, ki še nimajo 14 let; in ti siromački ne delajo samo po šest ur na dan, kakor dopušča zakon, ampak tvorničarji jih silijo povsod, v vseh podjetjih, da morajo delati dalj časa. Tudi ni v nobeni teh tvornic, kjer delajo ti sirotki, pravega reda in tistih potrebnih naprav, kakor to zahtevajo zakonite določbe. Da se pa te zakonite določbe tem laže prestopajo, daje se jim, kolikor mogoče, delo domov, da delajo doma: Takih otrok je v samem Ahenskem okraju do 5000. Prav mnogo takih detet je še le 5 ali šestletnih! In na Angleškem delajo že otroci, ki imajo 12 let, že po celih 9 ur na dan, najstarejši pa tudi že poldneva, torej po 6 ur; zato se imenujejo ti: «poldnevarji» ali «polčasariji» (half-timers). Takih poldnevarčkov je v samej Angliji brez Irske in Škotske kakih 120 tisoč. In v uradnih objavah vladnih navodnikov (komisarjev) čitamo o petletnih detetih, ki šivajo rokavice štirinajst do šestnajst ur na dan; čitamo o četih na pol oslepelih deklic, kako hodijo zjutraj najprej na kliniko za oči, zdraviti jih, potem pa v tvornice, dalje kvariti jih za ljubi kruhek; čitamo o triletnih otročičkih, kako jedni z vročim likalom čepé in žedé ob ognji; kako drugi vtikajo poleg njih opečene svoje ročice v vodo, da bi jih ohladili in si zmanjšali bolečino; kako še drugi taki malčki sedé z obezanimi rokami na slami, ker jim je za njih nežno mladost pretrdo delo vrglo prste iz sklepov.*) Človek ne ve, ali bi se jokal ali se srdil.

Res je, da včasih voditelji sami hočejo, naj jim žena ali otroci delajo; to pa pač samo zato, da morejo shajati; zato pa kličemo s papežem: Možu naj se dá tolikšna plača, da more pošteno preživiti celo rodbino, žena pa gospodinji, otrok pa rasti in se učiti! (Dalje prihodnjič.)

Nemška pravica na Štajarskem.

(Govor dež. poslanca dr. Ivana Dečko dne 20. aprila t. l. v deželnem zboru štajarskem, s katerim je utemeljeval osnove meščanske šole s slovenskim učnim jezikom v Št. Jurju na južni železnici.)

(Konec.)

V predstoječem predlagamo, da se osnuje deželna meščanska šola v Št. Jurju ob južni železnici. Za določitev ravno tega go-

*) Poglej o tem zadnjem: dr. Scheicher: „Der Clerus und die soziale Frage,“ prav dobro knjigo.

svoje versko mišljenje natančneje razkrivati, — ko pridrdrajo naši vozovi pred hišo in jaz sem moral odpotovati; a v dobrem spominu hočem vedno ohraniti te prijazne palestinske Nemce.

V Jafi pridružil se nam je mož, s katerim Vas tudi moram nekoliko seznaniti: Brat Krescenc, frančiškan iz Jeruzalema. Nismo še bili stopili na sv. deželo in on nas je že pozdravil; spremljal nas je potem na vseh potovanjih od enega sv. kraja do drugega, kar je trajalo 13 dni; šele, ko smo se mi poslovili od svete dežele na gori Karmelski, zapustil nas je tudi br. Krescenc; oo. frančiškani so namreč že več sto let varhi in stražniki sv. krajev; zato tudi tako lepo skrbijo za jeruzalemske romarje in jim že naproti pošiljajo zanesljive vodnike. Ko smo se vozili iz Jeruzalema v Jeriho, jahal je br. Krescenc pred nami; držal se je lepo ravno na svojem arabskem konjičku in ga tako dobro vodil, kakor najbolj izurjeni jezdec; zato ga vpraša nek romar: «Niste-li Vi bili kedaj dragonec, da znate tako izvrstno jahati?» On se lahko nasmehne in pravi: «Ne, dragonec nisem bil, pač pa — huzar.» «Oh, to je lepo,» smo vsi vskliknili in ga prosili: «Povejte nam vendar, kako postane iz huzarja — frančiškan!» Krescenc nato poboža svojega arabca, mu zrahlja goste grive in

vorijo zemljepisni, gospodarski in narodnostni momenti.

V prvem oziru opozarjam, da stoji Šent Jurij precej v zemljepisni sredini Spodnje Štajarske. Kraj leži ob južni železnici ter ima izvrstno zvezo na sever kakor tudi na jug. Ker se je nadejati, da bode tudi železnica od Št. Jurija do hrvatske deželne meje prišla iz štadija golega projekta, bode ista napravljala tudi izvrstno zvezo proti izhodu.

Ta kraj leži pa tudi v najbližji bližini ravno treh najbolj revnih okrajev Spodnjega Štajarskega, to so okraji Rogatec, Šmarje in Kozje. Menda v nobenem delu dežele ni toliko revščine kakor ravno v teh treh okrajih. Zemlja absolutno ne more prebivalcev preediti. Obrtnije in industrije sploh ni in tako pride, da ljudem primanjkuje mesece in mesece najbolj potrebnega, to je vsakdanjega kruha v pristnem pomenu besede.

O tem sem imel priliko se prepričati sam o priliki nekega pešpotovanja po rogaskem okraju. Zaradi nevihte stopil sem v bližnjo hišo in ker sem lačen postal, prosil za kos kruha; dobil sem pa za odgovor: «ja kruha že mesece sem nimamo.»

Tukaj je bolj, kakor kjerkoli drugod potrebno, da se kaj stori za povzdgo poljedelstva, obrti in industrije. In takega pomena bi bila ustanovitev meščanske šole v Šent Jurju ob južni železnici.

Naravno je, da zahtevamo, da bode ta meščanska šola ustanovljena s slovenskim učnim jezikom, kajti hočemo, da bode res služila za izomiko slovenskega prebivalstva in da bode imela tudi vspehe. Te bode pa imela samo tedaj, če se bode poučevalo v maternem jeziku učencev. Da se bode poleg tega tudi zadostno gojil poduk v nemškem jeziku, je popolnoma prav in tudi potrebno, kajti taka šola ima namen dajati izobrazbo, katera presega splošni smoter ljudskih sol, in k taki višji izobrazbi spada tudi pouk v tujih jezikih. Na drugi strani pa govore tudi praktični razlogi za to, kajti v interesu učencev samih je, da, če so se izučili, ali če se hočejo učiti kako obrt, obiščejo dežele, v katerih je obrt, industrija in poljedelstvo na visoki stopinji, da si tako pridobe višjo izobrazbo v stroki, katero so si izvolili.

Za izbiro tega kraja kot sedež namerovane meščanske šole s slovenskim učnim jezikom govori pa tudi narodnostni moment. Po ljudskem štetju iz l. 1890 broji krajna občina Št. Jur ob južni železnici 4269 prebivalcev. Od teh je pa samo 76 naznanilo nemški jezik kot občevalni jezik. V procentih

pomeni to toraj, da je v Št. Jurju na juž. žel. 98-22%, Slovencev in le 1-78%, Nemcev.

Če se torej tukaj v tem kraju ustanovi meščanska šola s slovenskim učnim jezikom, potem pač mislim, da ne bode Nemca, kateri, če hoče le nekoliko pošten biti, bi si upal izreči bojazen, da si z ustanovitvijo take šole hoče poslovenjevati ali da pomeni ista napad na nemški značaj dotičnega kraja.

Naši nemški sodeželani tako radi kažejo na relativno manj visoko izobrazbo slovenskega ljudstva na Spodnjem Štajarskem. — Da, gospoda moja, kdo pa je kriv na tem? Ali so Slovenci sami si oskrbovali svoje šolstvo v tej deželi? Nemška večina v deželnem zboru in nemška učna uprava bili ste, kateri ste delili nam Slovincem kruh izomike in če ste nam ta kruh tako skopo delili, je to ravno vzrok za ostro očitaje, katero moramo izreči proti njima.

Mi Slovenci morali smo vedno zraven plačevati za izobraževališča svojim nemškim sodeželanom, pa nam Slovincem niso hoteli dati čisto nobenih izobraževališč. Štajarski deželni zbor ima torej še velik dolg slovenskemu narodu poplačati.

Tudi mi Slovenci stremimo po izobrazbi in napredku, zato pa zahtevamo, da tudi nam da dežela ista sredstva, kakor jih je našim nemškim sodeželanom od nekdanj že dajala v tako obilni meri.

Mislim, da mi pač ni treba kazati, kako se godi v drugih avstrijskih deželah, v katerih bivate po dve narodnosti. — Na Češkem ustanovljala je nekdanja nemška večina deželnega zbora tudi češke meščanske šole; istotako skrbi tudi sedajna češka večina deželnega zbora za nemške meščanske šole; istotako se godi na Moravskem.

Dolžnost nemške večine v štajarskem deželnem zboru je torej, da od davkov, katere slovenski davkoplačevalci plačujejo v štajarsko deželno blagajno za izobraževališča, vsaj deloma nameni tudi za izobraževališča slovenskemu narodu. S tem, da sprejmete naš predlog in nam dovolite to izobraževališče, spodkopali bodete prepričanje, katero se vedno bolj in bolj vkoreninjuje mej Slovenci na Spodnjem Štajarskem, prepričanje, da smo mi Slovenci na Štajarskem samo za to dobri, da bogatejšim nemškim sodeželanom pomagamo vzdrževati njihova izobraževališča, da smo samo za to, da plačujemo, da pa tukaj v Gradci imajo za naše kulturne potrebe samo gluha ušesa in zaprte žepe!

nam pripoveduje tako-le: «Bil sem podčastnik v pruskem huzarskem polku in kot tak udeležil sem se nemško-francoske vojske l. 1870. Ko je neki dan bila huda bitka in so kar kroglje žvižgale in brnele mimo moje glave, sem se zaobljubil, da hočem romati v sveto deželo, ako se zdrav vrnem iz vojske. In res, srečno sem prišel na svoj dom v Vestfaliji, pa tudi storjeno obljubo sem izpolnil; romal sem v te sv. kraje, a priprostost in pobožnost oo. frančiškanov pri sv. grobu mi je tako dopadala, da se nisem več domu vrnil, ampak sem jih prosil, da me vsprejmejo za svojega tovariša, za samostanskega brata; preteklo je že 17 let, odkar nosim meniško obleko in kar sem kot huzar najrajši delal, to še tudi zdaj opravljam, namreč jezdim in komandiram, ker vodim po povelju svojih predstojnikov manjše ali večje romarske družbe po sv. deželi.» To je povest vrliga jezdeca, ponižnega frančiškana; a žal, da moram jaz temu poročilu še nekaj dostaviti: br. Krescenc ne jezdi več in ne vodi več romarjev, ker preselil se je — v nebeški Jeruzalem! Meseca marcija t. l. spravilo ga je plučno vnetje prezgodaj v hladni grob; naj mirno počiva v sv. zemlji, ktero je bolj ljubil, kakor svoj rojstni kraj.

Ob 2. uri popoldne odpeljali smo se z jafskega kolodvora; železnica sicer ni dobra,

pa boljša je vendar, kakor da bi je ne bilo nič; še pred kakimi 10 leti morali so romarji ali peš hoditi ali se pa na navadnih vozeh voziti in so potrebovali do Jeruzalema skorej dva dni, zdaj pa je samo dobre 3 ure po železnici. Iz začetka smo se vozili skoz precej lepe in dobro obdelane kraje, «kjer po polju veter žene žitne valove zelene», a čim bliže Jeruzalema, tem žalostnejša je bila videti dežela. Na postaji Lida spominjali smo se čudeža, ki ga je tukaj sv. Peter storil, ozdravivši že 8 let mrtvoudnega Eneja; na postaji Ramle pa, da sta tu bila doma Jožef arimatejski in Nikodem, ki sta Jezusovo telo pokopala. Kmalu pridemo v judovsko gorovje, kjer je vse enolično pusto in kamenito; le tu pa tam še raste šopek trave, po katerem se koza steguje in pa v nižavi sameva kakšna pokvečena oljka; po zraku pa krozi divji golob ali orel in gleda z bistrim očesom na cesto ali se ni znabiti kak osel ali konjiček že naveličal zemlje teptati. Kako lepo in živahno pa je moralo nekdanj tu biti, na pr. ob času Zamzonovem, ki je bil v tem kraju doma ali ob času Davidovem, ki je v terebintski dolini orjaka Goljata premagal: zares, zdel se nam je ta kraj kakor oder ali gledišče, iz katerega so igravci in gledavci zginili in ki zdaj nekako slovesno tiho počiva in žaluje; romarji v vseh železniških vozovih molili so glasno

1. maj.

Socijalna demokracija si je vabila v glavo, da je 1. maj delavski stan, zato voditelji vsako leto kličejo delavce, naj ta dan praznujejo in ga slovesno obhajajo. Tako se je zgodilo tudi letos. Toda socijalistični delavci se bodo nemara le prej spametovali nego njih voditelji. Kajti vedno bolj mrzlo in otrpnelo se ta dan drži socijalna demokracija. V Mariboru so ta dan večinoma le mlečnozobi dečki in vsakdanji ulični postopači pohajali po ulicah z rudečimi znamenji na suknji in nosu (vsled žganjepitja.) Delavci uvidevajo, da jim socijalna demokracija ne pomaga nič, zato ji obračajo polagoma hrbet.

† Karol grof Hohenwart.

Dne 26. aprila zjutraj ob 5. uri je umrl na Dunaju za otrpnelim srca Karol grof Hohenwart, nekdanji slovenski državni poslanec, posestnik grajsčine Ravne pri Postojni. Bil je l. 1860. deželni predsednik v Ljubljani. L. 1871. ministerski predsednik; obetalec slovanske zore v politiki, pozneje dolgo časa vodja kluba katoliških poslancev in včasih tudi slovenske skupine, od zadnjih volitev pa član gosposke zbornice. Pokojnik je bil plemenita duša. Vplival je mnogo na razvoj slovenske politike, kjer mu je bil kanonik Klun desna roka. Pogreb se je vršil 28. aprila. Udeležil se ga je tudi cesar sam. Slovenske poslance je zastopal posl. Šuklje.

Šolske razmere na Predarlskem.

V jedni zadnjih sej deželnega zbora te sicer katoliške dežele poročal je deželni odbor, da v minulem šolskem letu ni mogel podeliti nobene dijaške ustanove dijakom srednjih šol, ker ni bilo mogoče najti mej prosilci vrednega take podpore. Splošno je zavladal mej dijaštvom protiavstrijski, nemškonoacionalni duh, reda in discipline zaman iščeš pri tem dijaštvu. Zagovorniki tega novodobnega toka skušajo sicer nazvati to gibanje navadno otročarijo, toda predsednik tega deželnega zastopa je pojasnil, da taki uradno dokazani izdajalski čini pač niso otročarije, kakor tudi to ne, da učenci demonstrirajo proti učitelju, ki jih po svoji dolžnosti naznani višji oblasti. Jednake nezdrave razmere je opaziti tudi v drugih šolskih zavodih, kjer se očitno smeši verski in dinastiški čut našega naroda. Z ozirom na to, sklepa glavni, bom vedno odrekal deželno podporo takemu dijaštvu. Tako kakor v tej deželici in še huje se godi marsikje drugje, toda učeni novodobni šolniki nočejo uvideti nevarnost, ki se deloma v njih pomočjo goji mej šolsko mladino.

Strah pred Rusijo.

V kranjskem deželnem zboru so predlagali katoliški poslanci, naj se uvede na realkah učenje hrvatskega in ruskega jezika. Nemci, kadar le slišijo besedo ruski, tedaj postanejo nemirni. In kot Nemca se je pokazal takrat tudi deželni predsednik kranjski, baron Hein. Zavzel se je, kako se more v Avstriji staviti predlog o učenju ruskega jezika. Poslanec kanonik Kalan je barončka dobro poučil, da je Rusija nam prijateljska država in da bo v par desetletih ruski jezik zavladal povsod kot svetovni jezik, da je torej učenje ruskega jezika v Avstriji umestno in potrebno.

Švicarska delavska zveza.

O veliki noči so v Luzernu zborovali odposlanci švicarske delavske zveze. Ta zveza obsega vse delavske organizacije v Švici, tudi katoliške. Zbor je izvolil g. Beka, profesorja bogoslovja v Friburgu, prvim podpredsednikom, vsi drugi funkcionarji so bili iz vrst socijalnih demokratov. Važen je sklep delegatov, kateremu so pritrtili tudi katoliški zastopniki, da se strokovno gibanje pospeši z ustanovitvijo švicarske strokovne zveze, katera zveza bode v političnem in verskem oziru nepristranska. Naši demokratje bi se za kaj takega ne udali. Pri njih mora biti vse demokratsko, drugače ne velja.

Dopisi.

Iz Ljubljane. (Romanje Slovencev v Sv. deželo.) Že od nekdanj so se kristjanje s posebnim spoštovanjem ozirali na one kraje, v katerih je bival naš Odrašenik, v katerih je on doprinašal čudeže, katere je slednjič posvetil s svojo krvijo. Koliko kristijanov je srčno želelo romati v one svete kraje? Toda radi prevelike daljave in s to združenimi ogromnimi stroški, zaradi raznih ovir je bilo le majhnemu številu kristijanov mogoče to romanje izvršiti. Vsled raznih ugodnih okoliščin je to popotovanje dandanes mnogo olajšano, zlasti ako se združi večje število romarjev in se v ta namen najme posebna romarska ladija. Na ta način se je lansko leto vršilo romanje Tirolcev v Sveto deželo.

Ker se je romanje Tirolcev jako ugodno izteklo in to z razmerno jako nizkimi troški, tedaj je gotovo opravičena želja, da se tudi našemu vernemu ljudstvu ponudi prilika v večjem številu romati v Sv. deželo. Verni Slovenec je vedno rad romal na Božja pota, zaradi tega se tudi trdno nadjamo, da se

oglasi toliko število romarjev, da bo mogoče prirediti prvo veliko romanje Slovencev v Sv. deželo.

Pogoji in program romanja Slovencev v Sveto deželo so sledeči:

1. Romanje v sv. deželo se bode vršilo, ako se začasno zglati približno 500 romarjev. Da bode mogoče za popotovanje potrebno pravočasno oskrbeti, naj se romarji pri svojih župnikih zglatijo vsaj do 31. maja. Na pozneje oglašene se ne bo moglo ozirati. Izpolnjene zglatnice naj p. gg. župniki takoj dopošljejo odboru v Ljubljano.

2. Sprejemajo se samo moški romarji. Razmere in bivališča v Jeruzalemu niso še toliko urejene, da bi se zamogle tudi ženske v večjem številu romanja vdeležiti.

3. Romanje v Sv. deželo priredi sicer Ljubljanska škofija, vendar pa se vabijo k tej vdeležitvi tudi Slovenci iz sosednih škofij. Č. gg. sosednjih vladikov se vabijo, da zasnujejo posebne pododbore, kateri naj stopijo v zvezo z osrednjim odborom v Ljubljani in na ta način pospešujejo zglatitev romarjev.

4. Cena za popotovanje znaša v prvem razredu 170 gld., v drugem razredu 130 gld. Vdeleženci plačajo precej pri zglatitvi 10 gld. pristopnine, preostalo svoto pa v enem ali dveh obrokih vsaj do konca junija. Na železnici bode vdeležencem prvega razreda drugi vozni razred, in vdeležencem drugega razreda vozovi tretjega razreda na razpolago.

5. Ako kdo pozneje od nameravanega popotovanja odstopi, zapade pristopnino 10 gld. Druga uplačana potnina pa se mu vrne, ako se zglati mesto njega drug romar. V slučajih resnično dokazanega zadržka se mu bode potnina po končanem popotovanju vrnila, ako se bode kazal kak prebitek.

6. Za vplačano svoto preskrbi odbor romarjem vožnjo iz Ljubljane v Jeruzalem in nazaj v Ljubljano z vso hrano, pijačo in prenočiščem, oskrbi vodnike, darila itd. Romarji nimajo med potom nikakih stroškov, razun kar hoče vsakteri za nakup spominikov, za kak izlet izven programa itd. potrošiti. Iz svojega bivališča v Ljubljano k skupnemu vlaku in potem po dovršenem romanju iz Ljubljane zopet na svoj dom potuje vsakdo na lastne troške. Romarji, slučajno bivajoči ob progi med Ljubljano in Trstom, vstopijo, oziroma izstopijo seveda lahko med potoma.

7. Potovanje se bode vršilo prve dni meseca oktobra in bode pri ugodnem vremenu trajalo približno 21 dnij, in sicer vožnja iz Ljubljane preko Trsta do Jafe 7 dnij. Iz Jafe v Jeruzalem, bivanje v Jeruzalemu in

sv. rožni venec, ko smo se vozili skoz to puščavo.

V soboto 23. aprila zvečer dospeli smo do jeruzalemskega kolodvora, ki je še kake četrt ure zunaj mesta; tamošnji duhovniki in katoličani sprejeli so nas slovesno; pa tudi skoraj ves drug Jeruzalem bil je na nogah; kristjani in muhamedani, zamorci, Arabci, Beduini, grški popi in Evropejci, vsi so prišli gledat avstrijske romarje. Naša prva pot je bila na Kalvarijo, k Božjemu grobu; toda nismo šli v mesto neredno in raztrošeno, ampak v lepi procesiji. Naprej sta mogočno korakala dva kavasa (hišna vojaka ali stražnika) v lepi opravi, na prsih svetlega avstrijskega orla, v roki pa dolgo in močno mesingasto vratarsko palico, s katero sta enakomerno ob tlak vdarjala, da je kar zvenketalo; za njima nek moravski župnik, ki je nosil našo belo romarsko zastavo s peterimi rdečimi jeruzalemskimi križci, ktera je do zdaj vedno vihrala na naši ladiji; potem je prišlo 54 duhovnikov deloma samo v talarjih, deloma tudi v koretljih; nazadnje pa posvetni, romarji in romarice; premikali smo se počasi in peli pobožne pesni ali pa skupno molili sv. rožni venec. Ta pot na Kalvarijo je trajala pol ure in je bila za vse precej huda; utrujeni smo bili že itak poprej in zdaj nas je nadlegoval razun vročine še

cestni prah, pa sitne muhe; tudi nas je srečavalo mnogo ljudij, vozov, kamel in drugih tovornih živalij, da je večkrat nastala prava gnječa. Skoz romarska ali jafska vrata stopili smo v sv. mesto Jeruzalem, na desni roki je bil videti mogočen, črnkast in starikast Davidov stolp. Ko vstopimo v cerkev Božjega groba, poljubimo tlak ali pa kamen maziljenja, zapojemo zahvalno pesem «Te Deum» in pozneje še našo cesarsko pesem; krasno doneče orglje s frančiškanskega kora pa lepo spremljajo naše petje; nato stopi jeruzalemski frančiškan o. Bonaventura pred Božji grob in nas pozdravi s sledečim navdušenim govorom:

«Pri cilju! Srečni romarji, ki ste dospeli do cilja svojega romanja, na kraj, ki je bil že v vaših otročjih letih predmet Vašega hrepenenja, radi kojega ste premagovali vse težave na potovanju; na presvetem mestu krščanstva ste, ob grobu našega Božjega Zveličarja.

O, kako blaženi čuti obhajajo naša srca tukaj ob grobu, kjer so nekdanj straže strahu trepetale ter bile kot mrličji, ob grobu, od katerega je bil odvalil angelj kamen in iz katerega je vstal Zveličar v vsej svoji slavi in blaženosti kot zmagovalec smrti in pekla!

«Preslaven bo njegov grob!» Da, kako sijajno so se uresničile te proroške besede! Koliko tisoč ljudij je žrtvovalo v teku stoletij

svoje imetje in svoje življenje za ta sveti kraj, koliko tisoč vernih je že prijadrilo semkaj iz vseh delov sveta, da bi častili grob našega Zveličarja! In po njihovem vzgledu ravnali ste vi! Iz vseh mest in selov Avstrijskih ste se zbrali, hoteč po vzgledu križarjev z idejo «To je volja Božja!» romati semkaj in na tak način poročati v daljni deželi, da še živi v mili Avstriji vera slavnih dedov, da še srca vnetih Avstrijanov kljub sedajnim viharnim časom bijejo ljubezni do Boga, cesarja in domovine. Srečni romarji, srečni Avstrijanci! Dokler živi ta veren čut v narodu, nima se bati nikake nevarnosti, in resnične ostanejo besede: «Avstrija ostane na veke!»

Po tem duhu osrčeni zahvalimo tukaj, na tem mestu iz vsega srca Boga za prejete milosti, položimo vse svoje težnje in težave, vse svoje bolesi in bridkosti na njega sveti grob ter ga prosimo za milost, da bomo tudi mi enkrat deležni njegove slave.

Molimo pa tudi za oba naša jubilarja za duhovnika starčka na prestolu sv. Petra, sv. Očeta Leona XIII., ki obhaja letos jubilej svojega 60letnega mašništva in za svojega presvitlega cesarja Fr. Jožefa I., ki obhaja danes 50letni jubilej svojega cesarjevanja, naj ga obdari Bog s svojo milostjo in s svojim blagoslovom, da še živi dolga leta in vodi državno krmilo čez prelubo nam Av-

okolici (5 dnij) in nazaj v Jafo 7 dnij, iz Jafe nazaj do Ljubljane 7 dnij. Izlet iz Jeruzalema v Nazaret in k Jordanu ni radi obilnega števila romarjev v skupnem programu.

8. Ker romanje nima namena, da bi se kdo s tem okoristil, sodelujejo vsi odborniki brezplačno.

9. Vsak romar dobi brezplačno knjižico s popisom sv. krajev, katera mu služi ob enem tudi kot molitvenik. Nadalje dobi vsakteri romar legitimacijo, katera mu služi v potrdilo, da je ud romarske družbe.

Planina. (Nemštvo cvete.) Nihče bi si ne mislil, da leži Planina na slovenskem Štajarju. Hajd, nekoliko po trgu! Če se malo ozirava, vidiva tu in tam samo nemške napise kakor na pr. 'Ludwig Schescherko', 'Jos. Neureiter, Kleidermacher', 'Josef Neureiter junior Herrenkleidermacher', 'Gasthaus zur Weintraube', 'Isolierstal', itd. itd. Ako prideš med tukajšnje veleimenitno razumništvo, govoriti moraš samo nemški. Slovenski smeš le takrat, ako slovenski jezik podpiraš s slovenskimi groši. In v mogočno nemško stranko na Planini spadajo tudi udje, kateri pri vsej svoji veliko-nemški oliki niti nemški ne znajo. Jeden izmed Neureiterjev ima nemški napis, toda če malo poizveduješ, naznanilo se ti bo, da prav nič nemški govoriti ne zna. Tako je Nemštvo v našem Montpreisu, ali kakor Slovenci pravimo, na Planini.

In v tem nemškem Montpreisu mora biti seveda tudi nemški občinski urad in nemški župan Schescherko, kateri ima samo jedno napako, da je po rodu Slovenec. On je ob jednom tudi komandant čez tukajšnji slavni 'fajerberkarski ferajn', kateremu komandira Schescherko samo v nemškem jeziku. Gosp. župan ima za redarja in občinskega slugo svojega hlapca ali ako hočete, svojega hlapca ima za redarja in občinskega sluga. Ker pa ta redar ali občinski slugo oziroma županov hlapec razume le malo nemškega, g. župan mu pa daje samo nemška naznanila, tolmači nam jih pol nemški pol slovenski, tako da ga priprosti kmetje le z velikim trudom in povpraševanjem še le razumejo.

Zdravnika imamo tudi popolnoma nemškega, tako da mora imeti tolmača, kadar hodi priprosto kmetško ljudstvo k niemu.

Poštni voz, kateri vozi iz Planine v Sevnico in nazaj ima seveda tudi samo nemški napis. No sedaj pa recite, če v Planini ne cvete nemštvo! Planinci, vzdramite se, pokažite svoje slovensko lice!

Ob jezikovni meji. (Zadružno gibanje.) Pravo struno je ubral č. g. Josip

strijo, za blagor svete katoliške cerkve in v blaginjo njegovih narodov.

Bog ohrani, Bog obvari Nj. pap. svetost, Leona XIII., Bog ohrani, Bog obvari našega presvitlega cesarja Franca Jožefa I., Bog ohrani, Bog obvari za vselej našo drago Avstrijo! Amen.

Smešničar.

Ošabni prosjak reče kmetu: Daj cesarju kar je cesarjevega, Bogu kar je božjega in uboščeku kar je uboščekovega. Kmeta zgrabi jeza in počne udrihati z gorjačo po prosjaku. Prosjak kriči: Kmet, samega Kristusa biješ. Kmet pa odvrne: Nič se ne boj, tako dolgo bom udrihal — da tebe zadenem.

Tinče: «Oh, oče, kupite mi boben!»

Oče: «Boben? Pojdi, pojdi! To je vse preveč ropota!»

Tinče: «Oh, prosim! Saj bom bobnal le takrat, kadar boste Vi spali!»

Oče: «Vidko! Danes se ne smeš iti kopat, ker praviš, da te trebuh boli!»

Vidko: «Oj, oče, to nič ne škodi, saj znam tudi po hrbtu plavati!»

Kržišnik v zadnji števil. «Slov. Gosp.» pišeč o združnem vprašanju, ko je odsvetoval, da se za slov. Štajarsko ustanovi posebna zveza gospodarskih zadrug, ko že itak enaka zveza obstoji več let v Ljubljani.

Tudi Slovenci živeči ob meji smo odločno za to, da ima vsa naša gospodarska organizacija le eno središče in sicer v Ljubljani. Ondi obstoječa «Gospodarska zveza» ni ustanovljena samo za Kranjsko, nego za vse slovenske pokrajine. Da deluje izvrstno, jasno priča vladna podpora 2000 gld., katero je letos prejela, da bo lažje ustanovljala zadruga in delala za povzdigo kmečkega stanu. Ima tudi izbornega voditelja v osebi odličnega katoliškega domoljuba dr. Ivana Šušteršiča, ki je ravno zategadelj odložil svoj poslanski mandat, da bi se lahko popolnoma posvetil prevažnemu delu na polju gospodarske organizacije.

Slovenska zemlja nima tako velikega obsega, da bi nam zavoljo nje velikosti bilo treba se cepiti v več delov. Kakor smo v kulturnem oziru ena celota, bodimo isto tudi v gospodarskem oziru.

Gospodarska organizacija že po vsem Slovenskem lepo napreduje, in če bo napredovala v istej meri kakor do sedaj, bo slovenski narod kmalu okreplila in ga rešila gospodarskega pogina. V tem oziru seveda prvačijo naši bratje na Kranjskem, kjer je priprosto ljudstvo zelo navdušeno za samopomoč na gospodarskem polju. O tem smo se Slovenci s Štajarskega zadostno prepričali dne 6. aprila na shodu gospodarskih zadrug v Ljubljani. Čez 300 kmetov je od vseh strani prihitalo v belo Ljubljano, da bi si segli v roke, se močno zvezali in združili k vzajemni pomoči nasproti domačim in tujim sovražnikom in izsesovalcem. Če že težko prenašajo katoliški Slovenci na Kranjskem pritisk in odiranje od strani nekaterih liberalnih mogočnjakov in neprijateljev kmečkega ljudstva, je nam štajarskim Slovincem že neznosna suženjska odvisnost od nemških in nemškutarških trgovcev, katerim mora naš revni kmet za slepo ceno prodati svoje pridelke, pa se mu za to dobroto vrača od istih ljudij najgrše sovraštvo, preganjanje in zatiranje.

Pomislimo na Maribor. Tamošnji vinski trgovci vsako leto pokupijo skoraj ves vinski pridelek v vzgornjih Slovenskih goricah. Tu vam mešetarji letajo okrog, da je kaj. Ti si lep denar zaslužijo; pa kaj še naj rečemo o vinskih trgovcih, ki na tisoče dobička spravijo vsako leto v svoje žepe. Zato so tudi vsi veliki bogataši, to pa le po dosedanji nevednosti in zaspanosti našega kmečk. ljudstva. Pa kaj še je hujske: ti ljudje so tudi vsi strastni sovražniki Slovencev. Kar velja za Maribor, velja tudi za druga južnoštajarska mesta.

Zato pa na delo rojaki! Snujmo zadruga, stavimo skladišča v vinorodnih krajih za vino, v ravninah za poljske pridelke, v hribih pa za les. Kar pridelamo, prodajmo sami po zadrugah naravnost tistim, ki bodo sami rabili naše blago.

V Ljubljani se še letošnje leto osnujejo osrednje zadruga za posamezne panoge narodnega gospodarstva. Osrednja vinarska zadruga v Ljubljani se že snuje in bo prej ko slej začela delovati.

Da bo pa gospodarska naša organizacija čvrsto in hitro lahko napredovala po vsem Slovenskem, prepustimo vrhovno vodstvo vsega tega gibanja «Gospodarski zvezi» v Ljubljani, katera bo gotovo svojo vzvišeno nalogo častno izvršila in naše ljudstvo dovedla do kolikor tolike gospodarske samostalnosti in neodvisnosti. V ta namen: Pomozi Bog!

Razne stvari.

Iz domačih krajev.

(Castnim občanom) je imenovala občina Tinje ondotnega prečast. gosp. župnika Janeza Stajnika.

(Cerkvene novice.) Novomasniki v lavantski škofiji bodo letos č. g.: Iz IV. l. Bratušek Francišek, od Sv. Barbare pri Borlu, Kramaršič Alojz, od Sv. Martina pri Litiji na Kranjskem, Krener Rudolf iz Laškega, Lovrenko Franc, od Sv. Lenarta pri Veliki Nedelji, Malajner Karol iz Hoč, Musi Alojzij iz Vranskega in Požar Alfonz iz Celja. — Iz III. leta: Gašparič Jakob, od Sv. Antona v Slov. gor., Kociper Anton iz Ormoža, Lorenčič Vinko od Sv. Jurija v Slov. gor., Pšunder Ferdinand od Svete Magdalene v Mariboru, Vogrin Janez iz Negove. — V celovski škofiji bodo 20. julija prejeli zakrament svetega mašniškega posvečevanja č. g. bogoslovci iz IV. leta: Kayser Pavel iz Nagolda na Virtemberskem, Klimsch Hugon iz Gor. Prevalj, Loigge Ivan iz Grebinja, Mažir Fran od Sv. Ane na Krembergu (Štajarsko), Mlinar Alojz iz Šmihela pri Pliberku, Müller Moric iz Gyöngyos-a na Ogerskem, Neuwirther Fran iz Oberhofen-a in Schwabl Josip iz Mauterna na Niž. Avstrijskem. — Iz III. leta g.: R. Auernig iz Greifenburga, Ebert J. iz Kremsbrückena, Mahrhofer Janko iz Grabštanja, Mikeln Simon iz Črneč, Pšeničnik Jernej iz Libelič in Stefan Josip iz Rumilj v Leški dolini. Med temi je 5 Slovencev. V subdijakona bo posvečen tretjeletnik g. Haag G. iz Eigencela na Virtemberskem.

(Veselo znamenje.) Kovači in dimnikarji našega mesta obhajali so danes praznik sv. Florijana, zaščitnika svojega s tem, da so se v prav obilnem številu vdeležili, in sicer prvi ob tri četrti na 6, drugi ob polu 7 zjutraj sv. maše, katere so se v tukajšnji stolni cerkvi na njih namen darovale.

(Župnijski izpit) delajo č. g. Fr. Časl, Ivan Jodl, Jos. Kostanjevec, Anton Pernat, Anton Šebat, Peter Zdravec.

(Molitvena ura.) Prihodnjo nedeljo popoldan se bode po vseh cerkvah naše prelepe vladikovine zopet opravljala pred izpostavljenim presv. rešnjim Telesom molitvena ura, katero je vsa škofija po premilem svojem nadpastirju in po ljubih svojih dušnih pastirjih na drugi lavantinski sinodi l. 1896. v odvrnenje hudih nezgod Bogu slovesno obljubila. Naj bi se pobožni verniki, kakor druga leta tako tudi letos, zopet v najobilnejšem številu zbrali krog svojih duhovnih voditeljev ter z njimi združeni prosili ljubega Boga, da bi po priprošnji Marije device, majnikove kraljice, sv. Jožefa, sv. Andreja apostola, sv. Janeza Krstnika in vseh drugih svetnikov in svetnic božjih, tudi v tem letu nas obvaroval vsake nesreče ter nam dal vsega, kar potrebujemo za dušo in za telo!

(Električna železnica v Mariboru.) Za mesto in mestno okolico se namerava napraviti električna cestna železnica. Tudi krajšo zvezo s Ptujem s pomočjo električne železnice so začeli vpoštevati.

(Toča) je zadnjo soboto in v nedeljo obiskala mnoge slovenske kraje od Maribora doli do hrvaške in ogrske meje, a kakor nam poročajo prijatelji, nikjer ni napravila posebne škode.

(Poslovne ure pri davkarjih.) C. kr. finančno deželno ravnateljstvo nam naznanja: Vsled naredbe c. kr. finančnega ministra od 23. dne marca 1899, ki je bila objavljena pod št. 65. v državnem zakoniku, izdanem 11. dne aprila 1899, se naznanja, da se bodo poslovne ure c. kr. glavnih davkarij in davkarij na Štajarskem od 11. maja 1899 naprej takole uredile: Poslovne ure davkarij imajo redno obsegati ob delavnikih čas od 8. do 12. ure predpoludnevom, potem od 2. do 6. ure popoludnevom, ob praznikih pa od 8. do 12. ure predpoludnevom. Blagajniška opravila teh uradov se pa završe ob delavnikih ob 5. uri popoludnevom, ob praznikih ob pol 12. uri predpoludnevom in zadnji delavni dan vsakega mesca ob 12. uri opoludne. Na Božič in ob nedeljah se izplačujejo le plače, aktivitetni prejemki in pokojnine, ki morda zapadejo ob teh dneh, sicer pa davkarije ne poslujejo in ostanejo ti uradi ob napominanih dneh zaprti.